

Til ringridning i det gamle Taastrup

Johs. Hansen / Vilfred Friborg Hansen

Den gamle Taastrup landsby lå omkring den nuværende Søgårdsvej og Gedebjergvej, altså øst for den moderne Ebeltoftvej. Landsbyen bestod af ti gårde og ti huse. Taastrup lå isoleret i forhold til vejen mod Ebeltoft, der dengang gik direkte fra Essig til Feldballe og derfra videre mod Ebeltoft.

Illustration:

Taastrup 1795. På Videnskabernes Selskabs kort fra 1795 ses Taastrups isolerede beliggenhed. Kun markveje fører til nabobyerne.

Da den nye Aarhus-Grenaa landevej blev anlagt i 1850'erne nord om Taastrup, blev tilslutningen til Ebeltoftvejen anlagt lige nord for Taastrup, og vejen mod Ebeltoft kom til at gå vest om den gamle Taastrup landsby. Så småt begyndte der at blive bygget langs den nye landevej, således blev forsamlingshuset opført her i 1898 (nedrevet og afløst af det nuværende i 1938), og gradvist flyttede centrum for Taastrup op til den nye vej. Men endnu i 1920'erne opfattedes det gamle Taastrup langs Søgårdsvej som den egentlige landsby. Her voksede nu 89-årige Johs. Hansen op. Han fortæller:

Illustration:

Taastrup 1877. Efter den nye Aarhus-Grenaavejs etablering kom vejen herfra mod Ebeltoft til at gå vest om Taastrup og Feldballe. Der er endnu ikke bygget langs landevejen – det kom først fra omkring århundredskiftet 1900. I begge landsbyer er bysmedjen afsat, og i begge landsbyer lå den – sikkert på grund af brandfaren – lidt uden for landsbyen.

Hernede i byen, på Søgårdsvej og Gedebjergvej, har der tidligere været mange flere huse end i dag. Der har også været en gade mere, nemlig "Gyden", der gik mellem de to veje, omtrent mellem det nuværende Søgårdsvej nr. 8 og 10.

Årets helt store begivenhed i min drengetid var ringriderfesten, en slags fastelavnsfest. Det foregik altid fastelavnsmandag, hvor alle havde fri om eftermiddagen. Ringriderne red i en rundkreds gennem Gyden og op til krydset, hvor de to veje støder sammen. De red et bestemt antal gange, og når de var slut, var vinderen den rytter, der havde fået flest ringe på krogen.

Omtrent ud for, hvor vi bor i dag, på Søgårdsvej nr. 4, var linen med ringen. Der var et par stykker til at hive linen ned, når nogen havde taget ringen, og sætte en ny ring i.

Ringriderne havde om formiddagen været rundt ved alle gårdene for at samle penge ind til festen, der foregik i forsamlingshuset om aftenen. Hestene var pyntet med flot hovedtøj, og ringriderne var i en slags "uniformer" med skråhue, skrårem og medaljoner. Det var et fantastisk flot skue.

Jeg husker endnu det år, de kom 10-12 ryttere fra Møllerup. Da har der været mellem 20 og 30 ryttere til ringridningen. Carlo, berideren fra Møllerup, red på inspektørens hest. Vagners far stillede med en islænder, ellers var det mest nordbagger, vi havde.

De folk, der stillede op til ringridningen, medbragte selv en flaske Brøndum snaps. Så blev de inviteret ind i husene og fik kaffe og kunne selv levere drammen. Jeg kan huske, at tømreren, Allersen, og Sofus var inde og få kaffe hos mutter og selv hældte drammen i kaffen. Sådan var det også under ringridningen, overalt kom man ind i husene til kaffe. Men der var ikke noget med drikkeri, snapsen blev hældt i kaffen til "en bitte sort" eller to. Ikke mere. Magdas bror havde arbejdet i Sverige og kom hjem og fortalte, at svenskerne ikke kunne åbne en flaske snaps uden at drikke til flasken var tom. Det syntes vi var underligt.

Det hele havde karakter af en byfest, som alle deltog i, på den ene eller anden måde. Det foregik hele min drengetid. Jeg er født i 1925, så det har været 1930'erne, jeg husker bedst. Det ophørte gradvist, da vi fik traktorer og hestenes tid var ved at være forbi.

I løbet af 1930'erne flyttede centrum i Taastrup op til den nye Ebeltoftvej. Her lå først og fremmest forsamlingshuset. Arbejderne holdt juletræ i forsamlingshuset 2. nytårsdag. Det var fagforeningen, der stod bag. Bønderne holdt det en af juledagene i stedet. Men der var selvfølgelig åbent begge steder, de kunne komme, dem der ville.

Vi talte alle dialekt, noget der i dag er helt forsvundet. Folk ville knap forstå det i dag. "Tøes do no osse det?", kunne vi spørge. Det betyder: "Synes du nu også det?"

Der var børn alle vegne hernede i byen. Mange voksede op hos andre, fordi de var født uden for ægteskab. Det var ikke noget, man gik og snakkede om, men sådan var det bare og man vidste det godt. Det var især, når en ung pige var blevet gravid uden for ægteskab, så var der altid nogen i familien, der tog sig af barnet og påtog sig at opdrage det sammen med egne børn. Eller måske påtog bedsteforældrene sig opgaven.

Huse og gårde på Søgårdsvej

Gårdene oppe på Møllebakken er udflyttede hernede fra byen, og fra den tid havde de jord her øst for byen. Helt mærkeligt, men der var jo en årsag.

Mange huse hernede i byen har nu lidt jord omkring sig. Men det er tit noget, man lige så stille har taget ind, for det er egentlig gadejord. I gamle dage gik gaden helt ind til husmuren. Som regel var

der stillet en bænk op uden for huset, hvor man kunne sidde og følge med i, hvad der foregik i byen.

Nu bor Magda og jeg her i huset på Søgårdsvej nr. 4. Huset er bygget i 1910 som aftægtshus fra Vagners gård på Gedebjergvej overfor.

Den gamle Bachman Skovsen var smed og kom til at bo til leje i huset her. Så byggede han smedjen oppe ved den nye Ebeltoft-landevej. Den blev efter ham overtaget af sønnen. Den blev senere til benzinstation og autoværksted. Nu er der vist trailersalg. Omme på Gedebjergvej, lige efter nr. 11, er der rester af den gamle bysmedje. Men der har ikke været smedje i min tid.

Min far købte huset her engang i 1930'erne. Nabohuset til os er nu nr. 6, men der har tidligere ligget en nr. 2 til den anden side, men den er revet ned. Den blev købt til nedrivning og lå på en ganske lille grund, så efter nedrivningen er der kun en lille græsplæne. Det må være landets dyreste græsplæne. Nr. 6 kan jeg huske fra min drengetid. Da var der en bænk i form af et par pæle med et bræt over uden for huset, og her sad de gamle og slikkede sol. Der var tørvehus i gavlen ud mod vejen, nu er der vist toilet.

Billede:

Johannes Hansen foran huset på Søgårdsvej i Taastrup. Foto VFH 2014.

I nr. 8 boede Chr. Drejer og Mette i min drengetid. Drejer-navnet var ikke rigtigt, men det stammede fra faderen. Den gamle Drejer sad af og til på en bænk ud mod Gyden, der gik forbi dengang, og fik en lille en. Man sagde, at det var når det gik skidt.

I nr. 10 boede Chr. Laursen. Han blev kaldt "Bitte Kristian" og han var ikke stor. Han skråede og gik hele tiden og spyttede ud, og det gav ham tilnavnet "Bitte Sprut".

Fra nr. 10 ender vejen omme i "Sognegården", Søgårdsvej 7. Sådan har vi altid kaldt den, fordi det var her, sognefogden boede. I min drengetid var det den gamle Mads Peter Udsen. Da jeg var på session var det blevet sønnen Jens Udsen, der som sognefoged medvirkede ved sessionen. Dengang kunne man godt ved at stå sig godt med sognefogden få sine ønsker opfyldt ved sessionen. Min egen far, der var fra Trustrup, fortalte, at han ved at snakke godt med sognefogden kom til at ligge ved dragonerne. Sognefogderne var også pantefogeder dengang.

Efter Jens Udsen kom sønnen Magnus Udsen til. Han var sognerådsformand i 1950'erne, hvor den nye Feldballe skole blev bygget. Det var hans stolthed. Efter Magnus Udsen kom hans søn Johan Udsen. Hans brødre er Thomas Udsen mureren og Lars Udsen entreprenøren. Både Thomas og Lars kom til at bo i det røde hus, som var bygget nede i haven til aftægt for gården, måske helt fra den gamle Mads Peters tid. Det har adresse på Gedebjergvej nr. 9. Efter Johan Udsen har hans søn Mads Peter Udsen nu overtaget gården. Så nu er vi tilbage ved udgangspunktet efter fem generationer.

Bangs gård, Andrejs og Bitte Ras

Så kommer vi til Bangs gård, Søgårdsvej 5. Der er ikke nogen gård mere, og bygningerne er nye og i røde mursten. I min drengetid og mens jeg tjente der var der store bindingsværksbygninger, der lå så tæt, at man kun lige kunne smyge sig igennem ind på gårdspladsen.

Stuehuset var også i bindingsværk. Da Magda og jeg blev gift i 1951, boede vi den første tid til leje i stuehuset. Der gik en kirkesti fra gården og op forbi købmandsgården, videre ud mod Møllerup.

Bangs gård kalder vi den, fordi Chr. Bang og Anne boede her. Chr. Bang var svigersøn til Kaj Rasmussen, den store restauratør inde i Århus. Det var vist ham, der skød penge i det, så de fik råd til at opføre det nye stuehus.

I svinget om til Bangs gård ligger det røde hus, Søgårdsvej 3, som "Andrejs" Echstrøm boede i. Hans svigersøn var Peter Bachman, der overtog huset efter ham.

Så kommer vi til det nu forladte hus Søgårdsvej 1. Her opfostredes i min drengetid 9 børn. Det var "Bitte Ras" og Katrine, der boede der. Han hed rigtigt Rasmus Poulsen, han var arbejdsmand. Som han sagde: "Jeg har fanden-æte-mig (hans yndlingsbandeord!) tre og en halv dusin børn!" Når folk hurtigt kunne få det til at være 42 børn i alt, stillede de sig noget tvivlende. Ras måtte så forklare, at 3 + en halv dusin, altså 6, det giver altså 9 børn, og det var hvad han havde.

Illustration, fra det gamle Taastrup (billede fra Egnsarkivet):

Taastrup købmandsgård og manufakturhandel omkring 1910. De to huse har været nogen af de første, der kom til at ligge ved den nye Ebeltoftvej. Egnsarkivet.

Gedebjergvej

Så kommer vi til svinget, hvor vejen deler sig i Søgårdsvej og Gedebjergvej. Gedebjergvej svinger til højre og er den gamle hovedfærdselsåre, der går videre ud mod Grenaavej, mens Søgårdsvej er adgangsvejen til "Sognegården".

I svinget på venstre side ligger Gedebjergvej 3-5. Det var tidligere to sammenbyggede huse, nu er der kun én lejlighed.

Efter at have rundet svinget kommer vi til Vagners gård. Laden lå der, hvor der nu er have, den var lige som resten bindingsværk. Der var kun adgang til gården gennem en port i den længe, der lå ud mod vejen. Haven mod øst hører også til gården.

Både Gedebjergvej 9 og 11 er oprindelig aftægtshuse fra Sognegården. Lidt længere ude lå den gamle bysmedje. "Nede i hullet", som vi altid sagde, længere nede ad vejen, i svinget over mod Grenaavej, ligger Gedebjergvej 10. I min drengetid boede den gamle tømrer her. Senere kom

familien Andersen hertil, med Karen og Knud. Karen bor nu i Rønde og er meget aktiv omkring A-huset. Ivan på Falck-stationen er en søn af Karen og Knud.

Litteratur om det gamle Taastrup i "Folk og Liv på Røndeegnen" bind 4 (byen), bind 5 (smeden, granskoven), bind 7 (besættelsen, dilettant, gymnastik), bind 8 (byen), bind 9 (møllerne), bind 11 (forsamlingshuset), og bind 12 (byen), samt i "Folk og Liv" årgang 2010 (kølebarberen) og 2012 (besættelsen).

Skrevet af Vilfred Friborg Hansen til "Folk og Liv 2014", hvor artiklen i sin helhed med billeder kan ses.